

Brüssel, 20.5.2020
COM(2020) 524 final

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

**milles käsitletakse Sloveenia 2020. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu
arvamus Sloveenia 2020. aasta stabiilsusprogrammi kohta**

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

milles käsitletakse Sloveenia 2020. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamuse Sloveenia 2020. aasta stabiilsusprogrammi kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta,¹ eriti selle artikli 5 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) 17. detsembril 2019 võttis komisjon vastu iga-aastase kestliku majanduskasvu strateegia, mis tähistas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2020) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. 17. detsembril 2019 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles ei nimetatud Sloveeniat ühe liikmesriigina, mille olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovitusel euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitusel kohta.
- (2) 26. veebruaril 2020 avaldati 2020. aasta aruanne Sloveenia kohta². Selles hinnati Sloveenia edusamme nõukogu poolt 9. juulil 2019 vastu võetud riigipõhiste soovitusel täitmisel,³ varasematel aastatel vastu võetud soovitusel järelemeetmeid ja Sloveenia edusamme strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel.
- (3) 11. märtsil 2020 kuulutas Maailma Terviseorganisatsioon ametlikult COVID-19 puhangu ülemaailmseks pandeemiaks. See on tõsine rahvatervisealane hädaolukord, mis mõjutab kodanikke, ühiskonda ja majandust. See seab riiklikud

¹ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

² SWD(2020) 523 final.

³ ELT C 301, 5.9.2019, lk 117.

tervishoiusüsteemid suure surve alla, tekitab häireid üleilmsetes tarneahelates, põhjustab volatiilsust finantsturgudel ja tarbijanõudluse šokke ning mõjutab negatiivselt paljusid sektoreid. See ohustab inimeste töökohti ja sissetulekut ning ettevõtete äritegevust. See on toonud kaasa suure majandusšoki, millel on juba praegu Euroopa Liidus tõsised tagajärjed. 13. märtsil 2020 võttis komisjon vastu teatise,⁴ milles kutsutakse üles võtma kriisile reageerimiseks koordineeritud majanduslikke meetmeid, kaasates kõik osalised nii riiklikul kui ka liidu tasandil.

- (4) Mitu liikmesriiki on kuulutanud välja eriolukorra või võtnud erakorralisi meetmeid. Kõik erakorralised meetmed peavad olema rangelt proportsionaalsed, vajalikud, ajaliselt piiratud ning kooskõlas Euroopa ja rahvusvaheliste standarditega. Nende üle tuleks teha demokraatlikku järelevalvet ja sõltumatut kohtulikku kontrolli.
- (5) 20. märtsil 2020 võttis komisjon vastu teatise stabiilsuse ja kasvu pakti üldise vabastusklausli aktiveerimise kohta⁵. Määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikes 1, artikli 6 lõikes 3, artikli 9 lõikes 1 ja artikli 10 lõikes 3 ning määruse (EÜ) nr 1467/97 artikli 3 lõikes 5 ja artikli 5 lõikes 2 sätestatud klausel hõlbustab eelarvepoliitika koordineerimist tõsise majandussurutise ajal. Komisjon jagas oma teatises nõukoguga seisukohta, et arvestades COVID-19 puhangust tingitud eeldatavat tõsist majandussurutist, võimaldab praegune olukord klausli aktiveerida. 23. märtsil 2020 nõustusid liikmesriikide rahandusministrid komisjoni hinnanguga. Üldise vabastusklausli aktiveerimine võimaldab ajutiselt kõrvale kalduda keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks nõutavast kohandamiskavast, tingimusel et see ei ohusta riigi rahanduse jätkusuutlikkust keskpikas perspektiivis. Lisaks võib nõukogu parandusliku osa puhul teha komisjoni soovitusel otsuse võtta vastu muudetud eelarvekurss. Üldine vabastusklausel ei peata stabiilsuse ja kasvu pakti kohaseid menetlusi. See võimaldab liikmesriikidel kalduda kõrvale tavapäraselt kohaldatavatest eelarvenõuetest ning komisjonil ja nõukogul võtta pakti raames vajalikke poliitika koordineerimise meetmeid.
- (6) Jätkuvaid meetmeid on vaja pandeemia leviku piiramiseks ja kontrollimiseks, riiklike tervishoiusüsteemide vastupanuvõime tugevdamiseks, sotsiaal-majanduslike tagajärgede leevendamiseks ettevõtetele ja majapidamistele suunatud toetusmeetmete abil ning piisavate tervishoiu- ja ohustustingimuste tagamiseks töökohal, et taastada majandustegevus. Liit peaks täiel määral kasutama tema käsutuses olevaid mitmesuguseid vahendeid, et toetada liikmesriikide jõupingutusi nendes valdkondades. Samal ajal peaksid liikmesriigid ja liit tegema koostööd, et valmistada ette meetmed, mille toel taastada ühiskonna ja majanduse tavapärane toimimine ning kestlik majanduskasv, lõimides neisse muu hulgas ülemineku rohelisele majandusele ja digitehnoloogiale ning tehes kriisist põhjalikud järeldused.
- (7) COVID-19 kriis on toonud esile paindlikkuse, mida ühtne turg pakub erakorraliste olukordadega kohanemiseks. Kuid selleks, et tagada kiire ja sujuv liikumine taastumisetappi ning kaupade, teenuste ja töötajate vaba liikumine, tuleb ühtse turu tavapärasest toimimist takistavad erakorralised meetmed kaotada, niipea kui need ei ole enam hädavajalikud. Praegune kriis on näidanud, et tervishoiusektoris on vaja kriisiks valmisoleku kavasad, mis hõlmavad eelkõige täiustatud hankestrateegiaid, mitmekesistatud tarneahelaid ja elutähtsa varustuse strateegilisi varusid. Need on laiemate kriisiks valmisoleku kavade väljatöötamise peamised elemendid.

⁴ COM(2020) 112 final.

⁵ COM(2020) 123 final.

- (8) Liidu seadusandja on juba muutnud asjaomaseid õigusraamistikke,⁶ et võimaldada liikmesriikidel mobiliseerida kõik Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kasutamata vahendid, et nad saaksid leevendada COVID-19 pandeemia erakordset mõju. Need muudatused annavad suurema paindlikkuse ning lihtsustavad ja ühtlustavad menetlusi. Selleks et leevendada survet rahavoogudele, võivad liikmesriigid eelarveaastal 2020–2021 kasutada ka 100 % suurust liidu eelarvest kaasrahastamise määra. Sloveeniat julgustatakse neid võimalusi täielikult ära kasutama, et aidata probleemidest kõige rohkem mõjutatud üksikisikuid ja sektoreid.
- (9) Pandeemia sotsiaal-majanduslikud tagajärjed on majandustegevuse erineva spetsialiseerumise ja kontsentratsiooni tõttu Sloveenia piirkondade lõikes tõenäoliselt erinevad. Sellega kaasneb märkimisväärne oht, et pealinna ja ülejäänud riigi vaheliste erinevuste suurenemise suundumus süveneb veelgi. Arvestades ohuga, et liikmesriikidevaheline lähenemisprotsess võib ajutiselt seiskuda, nõuab praegune olukord sihipäraseid poliitikameetmeid.
- (10) 30. aprillil 2020 esitas Sloveenia oma 2020. aasta riikliku reformikava ja 2018. aasta stabiilsusprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (11) Sloveenia suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa ja võlareeglit.
- (12) 13. juulil 2018 soovitas nõukogu Sloveenial tagada, et valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär⁷ ei ületaks 2019. aastal 3,1 %, mis vastab aastasele struktuursele kohandusele 0,65 % SKPst. Komisjoni üldhinnang kinnitab, et 2019. aastal ja 2018.–2019. aasta koguarvestuses kaldutakse keskpika perioodi eelarveeesmärgi saavutamiseks soovitatud kohandamiskavast märkimisväärselt kõrvale. Võttes arvesse üldise vabastusklausli aktiveerimist, ei ole edasised sammud märkimisväärse kõrvalekalde menetluse raames Sloveenia puhul siiski õigustatud.
- (13) Valitsuse 2020. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt nominaalne eelarvepositsioon halveneb: eelarveülejäak 0,5 % SKPst 2019. aastal muutub 2020. aastal puudujäägiks 8,1 % SKPst. Valitsemissektori võla suhe SKPsse, mis 2019. aastal vähenes 66,1 %ni, peaks 2020. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt suurenema 2020. aastal 82,4 %ni. Makromajanduslikke ja eelarveväljavaateid mõjutab COVID-19 pandeemiast tingitud suur ebakindlus.
- (14) Vastuseks COVID-19 pandeemiale ja osana koordineeritud liidu lähenemisviisist on Sloveenia võtnud eelarvemeetmeid, et suurendada oma tervishoiusüsteemi suutlikkust, ohjeldada pandeemiat ning anda abi kriisist eriti palju mõjutatud inimestele ja

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. märtsi 2020. aasta määrus (EL) 2020/460, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013 ja (EL) nr 508/2014 seoses erimeetmetega investeringute kaasamiseks liikmesriikide tervishoiusüsteemidesse ja muudesse majandussektoritesse, et reageerida COVID-19 puhangule (koroonaviirusele reageerimise investeerimisalgatus) (ELT L 99, 31.3.2020, lk 5) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2020. aasta määrus (EL) 2020/558, millega muudetakse määrusi (EL) nr 1301/2013 ja (EL) nr 1303/2013 seoses erimeetmetega erandliku paindlikkuse lubamiseks Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kasutamisel, et reageerida COVID-19 puhangule (ELT L 130, 24.4.2020, lk 1).

⁷ Valitsemissektori esmased netokulud saadakse, kui valitsemissektori kogukuludest arvatakse maha intressikulud, liidu programmidele tehtavad kulutused, mis kaetakse täielikult liidu fondide tuludest, ja kaalutusõigusevälised muudatused töötuskindlustushüvitise kuludes. Valitsemissektori rahastatud kapitali kogumahutus põhivarasse on jaotatud nelja aasta peale. Kaalutusõigusel põhinevad tulumeetmed või õigusaktidekohane tulude suurendamine arvatakse sisse. Ühekordsed tulu- ja kulumeetmed arvatakse välja.

sektoritele. 2020. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt oli nende eelarvemeetmete maht 4,4 % SKPst. Meetmed hõlmavad lühiajalise töö kavasad ajutiselt koondatud töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate jaoks (2,3 % SKPst), suuremaid tervishoiukulutusi (0,5 % SKPst), töökohale jäänud töötajatele makstavaid hüvitisi (0,4 % SKPst), avaliku sektori töötajatele antavat kriisipreemiat (0,4 % SKPst), maksude edasilükkamist (0,4 % SKPst) ja rahalist abi haavatavatele elanikkonnarühmadele (0,2 % SKPst). Lisaks on Sloveenia teatavaks teinud meetmed, millel ei ole otsesest mõju eelarvele, kuid mis aitavad toetada ettevõtete likviidsust. 2020. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt on nende meetmete maht 5,1 % SKPst. Need meetmed hõlmavad laenuгарантиisid (4,8 % SKPst), maksude edasilükkamist (0,2 % SKPst) ja füüsilisest isikust ettevõtjate vabastamist sotsiaalkindlustusmaksetest (0,1 % SKPst). Komisjoni 2020. aasta kevadprognoosis käsitatakse maksude edasilükkamist siiski likviidsusmeetmena, millel ei ole 2020. aastal negatiivset mõju eelarvele. Üldiselt on Sloveenia võetud meetmed kooskõlas suunistega, mis on esitatud komisjoni teatises „Euroopa koordineeritud majanduslikud meetmed COVID-19 puhangule reageerimiseks“. Nende meetmete täielik rakendamine, millele järgneb eelarvepoliitika ümbersuunamine keskpika perioodi usaldusväärse eelarvepositsiooni saavutamisele, kui majandustingimused seda võimaldavad, aitab kaasa riigi rahanduse jätkusuutlikkuse säilitamisele keskpikas perspektiivis.

- (15) Kui poliitikat ei muudeta, on Sloveenia valitsemissektori eelarvepositsioon komisjoni 2020. aasta kevadprognoosi kohaselt 2020. aastal -7,2 % SKPst ja 2021. aastal -2,1 % SKPst. Valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks prognooside kohaselt jõudma 2020. aastal 83,7 %ni ja 2021. aastal 79,9 %ni.
- (16) Kuna Sloveenia kavatses 2020. aastal ületada eelarvepuudujäägi kontrollväärtust (3 % SKPst), esitas komisjon 20. mail 2020 aluslepingu artikli 126 lõike 3 kohaselt koostatud aruande. Kokkuvõttes nähtub analüüsist, et aluslepingus ja määruses (EÜ) nr 1467/1997 määratletud puudujäägikriteerium ei ole täidetud.
- (17) Sloveenia kuulutas 12. märtsil 2020 nakkushaiguste seaduse alusel välja COVID-19 pandeemiaga seotud eriolukorra ja võttis rahvatervise meetmeid viiruse leviku piiramiseks. See hõlmas rahvatervise, esmatasandi ja teise tasandi tervishoiu ning muude talituste vastavate rollide koordineerimist ning asjakohase testimismetoodika kehtestamist. Samal ajal kehtestas Sloveenia ranged piirangud, jättes avatuks toidukauplused, apteegid, pangad, tanklad ja postkontorid. Rahvatervise meetmed ja piirangud aitasid Sloveenial esimeses etapis (märts-mai) ära hoida olukorda, kus raskelt haigete arv ületab riigi tervishoiusüsteemi suutlikkust. Piirangute tõttu peatasid paljud ettevõtted ajutiselt oma tegevuse või piirasid seda. Sellises avatud ja ekspordile orienteeritud majanduses nagu Sloveenia on tarneahela häiretel ja vähenenud ülemaailmsel nõudlusel toodete järele olnud eriti ränk mõju majanduskasvule. Võttes arvesse majandusarenguga seotud ebakindlust, lükatakse erasektoris paljud investeerimisotsused edasi. Transpordi- ja turismisektor on Sloveenia kaks kõige olulisemat majandussektorit. Kuna prognooside kohaselt mõjutab kriis neid sektoreid kõige rohkem ja käive väheneb 2020. aastal 70 %, prognoositakse 2020. aastaks väga järsku SKP langust.
- (18) 2020. aasta aprilli lõpuks olid ametiasutused võtnud vastu kaks meetmepaketti COVID-19 šoki leevendamiseks⁸. Esimene leevendusmeetmete pakett, mille maht on ligikaudu 3,1 miljardit eurot ehk ligikaudu 6,4 % SKPst, keskendub peamiselt

⁸ Komisjon on selliste abimeetmete jaoks vastu võtnud ajutise riigiabi raamistiku, mis hõlmab muu hulgas ettevõtete elujõulisusega seotud kaitsemeetmeid; ELT C 91I, 20.3.2020, lk 1.

töökohtade ja sotsiaalselt haavatavate elanikkonnarühmade kaitsmisele. Riik katab ajutiste koondamiste korral makstavad palgahüvitised, haigushüvitised ja sotsiaalkindlustusmaksed ning töökohale jäävate töötajate puhul pensionikindlustusmaksed. Ettevõtete ja kodumajapidamiste likviidsusprobleemide leevendamiseks võib laenumakseid kuni 12 kuu võrra edasi lükata. Teise paketi, mille maht on ligikaudu 2 miljardit eurot ehk ligikaudu 4,2 % SKPst, antakse ettevõtjatele peamiselt likviidsusabi. Pakett hõlmab pankade kaudu antava riigigarantii kava, mis võimaldab anda suurtele ettevõtetele laene, mida riik käendab kuni 70 % põhisummast, ning väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele (VKEd) laene, mida riik käendab kuni 80 % põhisummast. Maksude tasumise edasilükkamine ja sotsiaalmaksetest vabastamine ning riigiasutuste lepinguliste maksete kiirendamine aitab ettevõtetel leevendada likviidsusega ja rahastuse kättesaadavusega seotud probleeme.

- (19) Kuna nõudlus tervishoiuteenuste järele COVID-19 puhangu alguses suurenes, oli Sloveenial probleeme piisava tervishoiusuutlikkuse tagamisel. Viiruse puhang on toonud esile struktuursed probleemid tervishoiusüsteemis. Näiteks on epideemia vastu võitlemisel lisaprobleemiks arstide suhteliselt väike osakaal. Seepärast on oluline värvata rohkem koolitatud tervishoiutöötajaid, kaitsta nende töötingimusi ja võtta nad tööle seal, kus neid kõige rohkem vajatakse. Esmatähtis on võtta kasutusele diagnostika, testid ja e-tervise vahendid, mis võimaldavad võtta järelmeetmeid, ja telemeditsiin. Sihtotstarbelised teadusuuringud ja uuenduslikud lahendused on olulised ka selleks, et aidata riiklikel tervishoiutalitustel koguda ja kasutada anonüümitud andmeid teadlike otsuste tegemiseks. Kriis rõhutab vajadust kaitsta tervishoiu- ja pikaajalise hoolduse süsteemide rahastamissuutlikkust, kusjuures mõlema süsteemi puhul on käimas struktuurireformid. Uue tervishoiu- ja ravikindlustusseaduse õigeaegne vastuvõtmine ja rakendamine, tervishoiusüsteemi rahastamisallikate laiendamine ja finantspuhvrite loomine piirab rahaliste vahendite kõikumist majandustsükli jooksul. Pikaajalise hoolduse seaduse puudumine on piiranud Sloveenia suutlikkust võidelda COVID-19 puhanguga kõige enam mõjutatud hooldusasutustes. Kuna eakatel, puudega inimestel ja krooniliste haigustega inimestel on viiruse tõttu suurem oht jääda raskesse haigusse, tuleb teha täiendavaid märkimisväärsed jõupingutusi, et tagada kvaliteetsed pikaajalise hoolduse teenused, mis on tervishoiuteenustega hästi integreeritud.
- (20) COVID-19 põhjustatud tervise- ja majanduskriis on seadnud Sloveenia tööturu ja sotsiaalkaitse süsteemi enneolematu surve alla. Komisjoni prognoosi kohaselt suureneb töötus 2020. aastal 7 %ni ja väheneb 2021. aastal 5,1 %-le. Selleks et piirata töötuse kiiret kasvu kõige enam mõjutatud sektorites, on Sloveenia võtnud vastu tervikliku poliitikaalgatuse, milles on ühendatud ennetusmeetmed ja meetmed, mille eesmärk on hõlbustada töötajate kiiret naasmist tööturule. Peamised poliitilised meetmed, mida võetakse sotsiaalpartneritega konsulteerides, peaksid keskenduma kestliku ja õiglase taastumise saavutamisele, tugevdades kehtivat aktiivset tööturupoliitikat ja töökohtade säilitamise kavasisid, sealhulgas lühendatud tööaja kavasisid, ning kehtestades ettevõtjatele muud tähtajalised toetused, nagu palgatoetused ja sotsiaalkindlustusmaksetest vabastus. Need meetmed aitaksid piirata kõigi töötajate, sealhulgas mittestandardsetes töösuhtes olevate töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate sissetulekute vähenemist. Paindlik töökorraldus, sealhulgas töökoha paindlikkus (nt kaugtöönormid), tööaja paindlikkus (nt paindliku tööaja normid) ja töökorralduse paindlikkus (nt ettevõttesisesed teenused) võivad märkimisväärselt aidata säilitada tööhõivet piirangute kehtimise ja majandustegevuse taastumise ajal. Ettevõtlusvaimu ülevälhoidmine on esmatähtis majanduse taaskäivitamiseks ja vajalike kohanduste

tegemiseks pärast kriisi. Seepärast on eriti oluline toetada füüsilisest isikust ettevõtjaid, vähendades halduskoormust ja parandades võrreldes töötajatega ebasoodsamaid rahalisi tingimusi.

- (21) Kriisi sotsiaalse mõju leevendamiseks on oluline, et Sloveenia jätkaks piisavate sotsiaaltoetuste andmist. Selleks tuleb korrapäraselt jälgida kriisi mõju vaesusele. Erilist tähelepanu tuleks pöörata eakatele ja eelkõige naistele, kelle puhul oli suhtelise vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse määr juba enne kriisi ELi keskmisest kõrgem. Sloveenia rahvuskogu poolt 2019. aasta novembris vastu võetud pensioniseaduse muudatus peaks parandama pensionide piisavust uute pensionäride puhul, samas kui praegused pensionärid, sealhulgas vaesuspiiril või sellest allpool elavad pensionärid sellest kasu ei saa. Eesliinil tegutsevatele organisatsioonidele pakutav täiendav rahaline abi tagaks, et COVID 19 pandeemia ei mõjuta ebasproportsionaalselt sotsiaalse tõrjutuse ohus olevaid inimesi ja et nende põhivajadused, nagu igapäevane toit ja tervishoid, on rahuldatud.
- (22) 2020. aasta aprillis kehtestati ettevõtete jaoks likviidsusmeetmed, kuid endiselt on elujõulisi ettevõtteid, nagu väiksemad innovatiivsed ja suure kasvupotentsiaaliga ettevõtted, kelle krediitdireitingud ei ole veel piisavalt head, et nad saaksid kasutada pankade kaudu eespool nimetatud laenugarantiisid. Võib olla vaja paremat juurdepääsu alternatiivsetele rahastamisvõimalustele, sealhulgas omakapitalipõhisele rahastamisele (nt riskikapital), eriti sellistes riikides nagu Sloveenia, kus aktsiaturud on vähearenenud. Sloveenia olemasolevad omakapitalivahendid võiksid olla vahendiks, mille abil suunata abirahad nendele ettevõtetele, kes on kriisist edukalt väljumas, nagu innovaatilised VKEd, idu- ja kasvufirmad, nagu on kavandanud teised liikmesriigid. ELi eeskirjadega ette nähtud kaitsemeetmete kohaldamine tagab, et need kapitalisüstid ei kahjusta ettevõtete tõhusust ega majanduslikku konkurentsi.
- (23) COVID-19 kriis on tõsiselt mõjutanud tavaolukorras elujõuliste ettevõtete ja kodumajapidamiste suutlikkust oma arveid tasuda. Kui meetmeid ei oleks võetud, seisaks suur osa erasektorist silmitsi maksejõuetusega. Ettevõtetele suunatud likviidsusmeetmete osana kehtestas Sloveenia valitsus finantssektoriväliste ettevõtete ja kodumajapidamiste puhul pangalaenude tagasimaksmisele 12-kuulise moratoriumi. Selle ja sarnaste meetmete tõhusust ja tulemuslikkust tuleb hoolikalt hinnata ja jälgida. Meetmete mis tahes kahjulik mõju tuleks samuti kiiresti kõrvaldada, et finantsstabiilsus oleks kogu aeg tagatud.
- (24) Raskustes olevad ja eelkõige väiksemad ettevõtted vajavad mitte ainult likviidsust ja rahastust, vaid ka toetavat ettevõtluskeskkonda. See hõlmab COVID-19 leevendusmeetmete kiiret ja bürokraatiavaba rakendamist, kuid läheb sellest kaugemale. Riigi suur regulatiivne ja halduskoormus tekitab kulusid, mida raskustes olevad ettevõtted ei saa praegusel keerulisel ajal lihtsalt endale lubada. Näiteks lubade, aruandluskohustuste ja maksumenetlustega seotud bürokraatia vähendamine on tõhus viis pakkuda ettevõtetele kohest ja märgatavat leevendust ilma riigieelarvet ja kaudselt maksumaksjat koormamata. Eeskirjade ajakohastamine võimaldab kutseteenuste pakkujatel osutada kulutõhusamaid ja uuenduslikumaid teenuseid, mida ettevõtted praegu vajavad. Sloveenia on loonud vahendid halduskoormuse vähendamiseks, sealhulgas nn koonddokumendi ja VKE-testi. Nende vahendite kasutamist on nüüd võimalik maksimeerida, et pakkuda kohest abi. Kriis seab täiendava surve alla kaubandusvaidluste lahendamise ja majanduskuritegude eest vastutusele võtmise. Ka maksejõuetusraamistik peab rohkem keskenduma kriisist tingitud maksejõuetuse ärahoidmisele, elujõuetute ettevõtete kiirele likvideerimisele ja osalistele teise võimaluse andmisele.

- (25) Majanduse taastumise toetamiseks on oluline kiirendada investeerimisküpsete avaliku sektori investeerimisprojektide elluviimist ja edendada erainvesteeringuid, muu hulgas asjakohaste reformide kaudu. Üheks selliseks investeeringuks võiks olla rohelisele majandusele ülemineku edendamine kestlike projektide abil, nt üleminek söekaevandustelt ja söepõhiselt elektritootmiselt. Rohelisele majandusele üleminekusse investeerimine, nagu on kirjeldatud Sloveenia riiklikus energia- ja kliimakavas, võib soodustada majanduse taastumist lühikeses perspektiivis ja COVID-19 puhangu järgses keskpikaks perspektiivis. See võib hõlmata taastuvate energiaallikate praeguse väikese osakaalu suurendamist, energiataristu tugevdamist, õhusaaste vähendamist, mis on Sloveenia linnades üle ELi keskmise, ringmajanduse tugevdamist, sotsiaalse ettevõtluse toetamist ning jõupingutuste kiirendamist, et piirata võimalikku mõju üleminekust kõige enam mõjutatud piirkondadele ja sektoritele. Praegune heite vähenemine oleks lühiajaline, kui majanduse taastamise pakettides ei pöörata piisavalt tähelepanu puhtale energiale ja kliimainvesteeringutele, mistõttu jääks Sloveenia oma kliimaeesmärkidest maha. Õiglase ülemineku fondi vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata Sloveenial lahendada mõned probleemid, mis on seotud ülemineku kliimanetraalsele majandusele, eelkõige riigiaruande D lisaga hõlmatud territooriumidel. See võimaldaks Sloveenial seda fondi kõige paremini kasutada.
- (26) Majanduse taastamiseks kooskõlas kestlikkuse põhimõttega on vaja investeeringuid, et arendada edasi säästvat transporti ning toetada ühistransporti ja jätkusuutlikke ühendusi, eelkõige raudteetranspordi puhul. COVID-19 kriis on toonud kaasa täiendavaid probleeme kauba- ja transiitvedudel ning kuigi Sloveenia on võtnud vajalikke meetmeid ja võimaldanud kaubavoogude (eelkõige elutähtsad kaubad) jätkumist, avaldab see negatiivset mõju riigi majanduskasvule.
- (27) Väljumis- ja taastamisstrateegia osana on oluline toetada investeeringuid teadustegevusse ja innovatsiooni, mis on tootlikkuse ja majanduskasvu peamiseks mootoriks. Juba enne kriisi hinnati Sloveeniat üksnes mõõdukaks innovaatoriks, kelle jõupingutused parimatele järelejõudmiseks olid aeglustumas. Ettevõtlussektori arvele jääb 75 % teadus- ja arendustegevusele tehtavatest kulutustest. Majandussurutis seab ettevõtete teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni taas ohtu. Suhteliselt tagasihoidlik innovatsioon, eriti VKEde puhul, aeglustab COVID-19 kriisi tingimustes vajalike uuenduslike äriprotsesside ja -lahenduste väljatöötamist ja levitamist. Investeeringuid on vaja, et aidata uuenduslikel VKEdel, sealhulgas idufirmadel, kelle tegevus on seotud kujunemisjärgus tehnoloogiate ja läbimurdeliste uuendustega, tootmist laiendada. Teadusasutuste ja ettevõtete koostöö piirdub peamiselt kesk- ja kõrgharidusega tehnoloogia sektoritega. Teadusasutuste ja kõrgharidusasutuste loodud teadmussuundekeskuste tulemuslikkus on väga erinev. Teadusringkondade ja ettevõtete vahelised sidemed on olulised, et muuta teadmised edukalt innovatsiooniks, parandada riigi teadus- ja innovatsioonitulemusi ning hoogustada majanduskasvu. Avaliku sektori kulutused teadus- ja arendustegevusele olid tagasihoidlikud ja sõltusid osaliselt ELi struktuurifondidest. Kriisist taastumiseks tuleb prioriseerida avaliku sektori investeeringuid teadustegevusse ja innovatsiooni, sealhulgas tehnoloogia- ja rakendusuuringutesse.
- (28) Digiüleminek on esmatähtis majanduse kriisijärgseks taastumiseks. Riigi potentsiaali selles valdkonnas näitas kaugtöösüsteemide ja e-kaubanduse lahenduste kiire kasutuselevõtt mõningate Sloveenia ettevõtete poolt kriisi alguses. Ärimudelite ja tootmisprotsesside ulatuslikum digitaliseerimine laiendaks neid muutusi paljudele majandussektoritele. Sloveenia saab tugineda olemasolevatele teadmistele ja

suurepärasele suutlikkusele robotika, tehisintellekti ja plokiahela tehnoloogia valdkonnas, et toetada digitaliseerimise laiendamist vähemarenenud traditsioonilistesse tööstusharudesse. Suure hulga praegu kättesaadavate avaliku sektori andmete taaskasutamine võib toetada innovatsiooni ja suurandmete majandust. Töötajate digioskuste parandamine võib suhteliselt kiiresti suurendada nende tööalast konkurentsivõimet ja toetada majanduse taastumist. Kasutajasõbralike e-valitsuse teenuste ja digitaalsete avalike teenuste kasutuselevõtt aitaks veelgi vähendada ettevõtete halduskoormust. Kuigi paljud internetipõhised avalikud teenused on juba kättesaadavad, tuleb nende kasutuselevõtu edendamiseks teha jõupingutusi, et suurendada inimeste usaldust internetitehingute vastu ja nende tehingute turvalisust (nt riikliku elektroonilise tunnuse kasutuselevõtt, küberturvalisus ja privaatsuselemendid). Kiire ja usaldusväärne lairibaühendus (püsivõrgu ja mobiilne), sealhulgas maapiirkondades, on hädavajalik peamiste internetipõhiste sotsiaal- ja majandusteenuste arendamiseks. 5G kasutuselevõtt sõltub 5G spektri õigeaegselt eraldamisest.

- (29) COVID-19 karantiini ajal on kõikide haridustasemete tavapärase õppetöö asendatud kaugõppega. E-õppeks on vaja piisavat digitaristut, õppematerjale ja õpetajaid, kellel on tulemuslikuks õpetamiseks vajalikud oskused ja tugi. Kõigil õppijatel, eelkõige haavatavatel elanikkonnarühmadel, sealhulgas puudega inimestel ja maapiirkondades elavatel õppijatel peab olema piisav juurdepääs kaugõppele ja head digioskused, et kaugõppest täiel määral kasu saada. Töötajate oskuste parandamiseks peaksid digioskused olema koolide õppekavades ja -programmides olulisemal kohal. See võimaldaks ulatuslikumalt kasutada kaugtööd ja digiteenuseid, viia digioskused paremini vastavusse tööturu nõudmistega ning kaasata selliseid haavatavaid elanikkonnarühmi nagu eakad või maapiirkondades elavad inimesed.
- (30) Kuigi praegustes soovitusetes keskendutakse pandeemia sotsiaal-majandusliku mõju leevendamisele ja majanduse taastamise hõlbustamisele, hõlmasid nõukogu poolt 9. juulil 2019 vastu võetud 2019. aasta riigipõhised soovitusel ka reforme, mis on olulised keskpika perioodi ja pikaajaliste struktuursete probleemide lahendamiseks. Need soovitusel on jätkuvalt asjakohased ja nende järgimist jälgitakse järgmise aasta Euroopa poolaasta tsükli jooksul. Sama kehtib ka investeringutega seotud majanduspoliitikat käsitlevate soovitusel kohta. Viimati nimetatud soovitusel tuleks arvesse võtta ühtekuuluvuspoliitika rahastamise strateegilisel kavandamisel pärast 2020. aastat, sealhulgas praeguse kriisiga seotud leevendusmeetmete ja väljumisstrateegiate puhul.
- (31) Euroopa poolaasta on liidus majandus- ja tööhõivepoliitika pideva koordineerimise raamistik, mis võib edendada kestlikku majandust. Liikmesriigid on teinud oma 2020. aasta riiklikes reformikavades kokkuvõtte ÜRO kestliku arengu eesmärkide rakendamisel tehtud edusammudest. Tagades allpool esitatud soovitusel täieliku rakendamise, aitab Sloveenia kaasa kestliku arengu eesmärkide saavutamisele ja ühistele jõupingutustele tagada liidus konkurentsivõimeline kestlikkus.
- (32) Majandus- ja rahaliidu riikide vaheline tihe koordineerimine on väga oluline, et COVID-19 majanduslikust mõjust kiiresti taastuda. Pidades silmas, et Sloveenia on liikmesriik, mille rahaühik on euro, ja võttes arvesse eurorühma poliitilisi suuniseid, peaks Sloveenia tagama, et tema poliitika jääks kooskõlla euroala käsitlevate soovituselga ja oleks kooskõlastatud teiste euroala liikmesriikide poliitikaga.
- (33) Komisjon on Euroopa poolaasta (2020) raames Sloveenia majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2020. aasta riigiaruandes. Ta on

hinnanud ka 2020. aasta stabiilsusprogrammi ja 2020. aasta riiklikku reformikava ning varasematel aastatel Sloveeniale esitatud soovitude järelmeetmeid. Arvesse ei ole võetud mitte üksnes nende asjakohasust Sloveenia eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust anda riigi tulevastes otsustesse liidu tasandi panus ja tugevdada seeläbi liidu üldist majandusjuhtimist.

- (34) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2020. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud ja tema arvamus⁹ kajastub eelkõige allpool esitatud soovitusel 1,

SOOVITAB Sloveenial võtta 2020. ja 2021. aastal järgmisi meetmeid.

1. Kooskõlas üldise vabastusklausliga võtta kõik vajalikud meetmed, et tulemuslikult reageerida pandeemiale, toetada majandust ja tagada selle taastumine. Kui majandustingimused võimaldavad, järgida eelarvepoliitikat, mille eesmärk on saavutada usaldusväärne eelarvepositsioon keskpikas perspektiivis ja tagada võla jätkusuutlikkus, suurendades samal ajal investeeringuid. Tagada tervishoiu- ja pikaajalise hoolduse süsteemi vastupidavus, tagades sealhulgas elutähtsate meditsiinitoodetega piisava varustatuse ja leevendades tervishoiutöötajate nappust.
2. Tagada piisav asendussissetulek ja sotsiaalkaitse. Leevendada kriisi mõju tööhõivele, muu hulgas lühendatud tööaja kavade edendamise ja paindliku töökorralduse kaudu. Tagada, et need meetmed pakuvad mittestandardsetes töösuhtes olevatele töötajatele piisavat kaitset.
3. Jätkata kiiresti meetmete rakendamist, et pakkuda ettevõtetele ja kodumajapidamistele likviidsust ja rahastust ning vähendada halduskoormust. Kiirendada investeerimisküpsede avaliku sektori investeerimisprojektide elluviimist ja edendada erainvesteeringuid, et toetada majanduse taastumist. Keskenduda investeeringute tegemisel üleminekule rohelisele majandusele ja digitehnoloogiale, eelkõige energia puhtale ja tõhusale tootmisele ja kasutamisele, keskkonnataristule, säästvale transpordile, teadustegevusele ja innovatsioonile ning 5G-võrgu kasutuselevõtule. Edendada ettevõtete digivõimekust ning tugevdada digioskusi, e-kaubandust ja e-tervist.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*

⁹ Vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.